

Vastaus valtuustoaloitteeseen / neuropsykiatrisesti oireilevien lasten, nuorten ja perheiden tueksi muodostettavan NEPSY-tukityömuodon perustamiseksi Kuopion kaupungin palvelujärjestelmään

Valtuutetut Iris Asikainen, Laura Meriluoto ja 44 muuta valtuutettua ovat tehneet 10.6.2019 valtuustoaloitteen "neuropsykiatrisesti oireilevien lasten, nuorten ja perheiden tueksi muodostettavan NEPSY-tukityömuodon perustamiseksi Kuopion kaupungin palvelujärjestelmään. Valtuustoaloite on esityslistan liitteenä.

Valtuutetut toteavat aloitteessaan seuraavaa: "Yleisimpiä neuropsykiatrisia erityisvaikeuksia ovat ADHD, ADD, autismikirjo, kielenkehityksen erityisvaikeus ja Touretten oireyhtymä.

"Neuropsykiatrinen valmennus on ohjauksellinen ja tavoitteellinen kuntoutusmenetelmä, joka on suunnattu asiakkaille, joilla on neuropsykiatrisia erityisvaikeuksia.

Vastaus valtuustoaloitteeseen oli perusturva- ja terveyslautakunnan käsittelyssä 19. 11 2019 ja asia päätettiin palauttaa asia uuteen valmisteluun. Palautuksen perusteena oli se että lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen organisaatiouudistus oli valmisteltavana ja asia otettaisiin uuteen käsittelyyn organisaatiouudistuksen jälkeen. Organisaatiouudistus toteutui 1.1 2021.

Neuropsykiatrinen terminä viittaa psykiatriseen oireistoon, jolle tyypillistä on neurologinen alkuperä. Neuropsykiatrisista oireyhtymistä tunnetuimpia ovat tarkkaavuuden ja aktiivisuuden häiriö ADHD ja ADD, Aspergerin syndrooma sekä Touretten oireyhtymä. Neuropsykiatrinen oireyhtymä- käsitteen alle mahtuu hyvin laaja kirjo erityyppisiä oireita ja niiden ilmenemismuotoja. Neuropsykiatristen oireiden taustalla vaikuttavat biologiset tekijät ovat usein synnynnäisiä, mutta ne voivat myös olla seurausta jostain vammasta, esimerkkinä aivovammapotilaat. Jotkut neuropsykiatrisiksi luokiteltavat oireet voivat alkaa myös aikuisiällä.

Neuropsykiatrinen valmennusmenetelmä tukee erityisesti puutteellisten toiminnanohjauksen taitojen harjoittamista. Toiminnanohjaus on ikään kuin toiminnan "lennonjohto" eli sillä tarkoitetaan taitoja, joiden avulla asioita saadaan tehdyksi eli esim. suunnittelukyky, aloittamisen kyky, loppuunsaattamisen kyky, organisointikyky ja ajanhallinta.

Neuropsykiatrisen valmennuksen tavoitteena on tukea eri-ikäisten ja eri elämänvaiheissa olevien henkilöiden arjen- ja elämänhallinnan taitoja, uusien myönteisten toimintatapojen kehittymistä sekä myönteisen elämänpolun rakentumista. Valmennuksen avulla pyritään opettelemaan uusia toimintatapoja mahdollisimman hyvän itsenäisen elämän hallitsemiseen.

Valmennuksen kohteena voi olla melkein mikä tahansa elämän osa-alue itsensä ja kodista huolehtimisesta aina seurustelusuhteeseen.

Neuropsykiatrinen valmennus perustuu kielelliseen kommunikaatioon ja edellyttää asiakkaalta jonkinasteista kykyä havainnoida ja arvioida omaa toimintaansa.

Neuropsykiatrasta valmennusta voi antaa siihen erityisen koulutuksen saanut sosiaali-, terveys- tai opetusalan ammattilainen. Koulutusta järjestävät eri oppilaitokset ympäri Suomea. Koulutuksen saaneet voivat toimia neuropsykiatrisina valmentajina joko yksityisesti tai omassa työtehtävässään sekä alan asiantuntijoina ja tukena työyhteisössään.

Valmennusta voidaan käyttää myös mielenterveys- ja päihdekuntoutujien sekä muiden puutteellisia toiminnanohjauksen taitoja omaavien lasten, nuorten ja aikuisten ohjaamisessa.”

Kuopion kaupungissa neuropsykiatriset valmennukset myönnetään maksimissaan puoleksi vuodeksi kerrallaan ja kokonaisuudessaan maksimissaan 1 vuoden ajalle, tapauskohtaisesti harkiten 1-5 h/viikko. Em. kuntoutukset myönnetään aluksi 3 kk arviojaksona. Neuropsykologisten kuntoutusten ja psykoterapioiden osalta palvelua on mahdollista myöntää tapauskohtaisesti 45–90 min/viikko. Yksityisten palveluntuottajien tuottama palvelu maksaa 70-95€/tunti.

Kuopion kaupunki on järjestänyt yhteistyössä Kys:n kanssa erilaisia tukipalveluja Nepsy- lasten, nuorten ja perheiden tueksi. Käyttäjien kokemusten mukaan nämä palvelut ovat hajallaan ja kohdentuvat epätarkoituksenmukaisesti ja ei oikea-aikaisesti tukea tarvitseville.

Lasten ja nuorten vanhempien kertomana hoitopolut ovat epäselvät ja ennakoiva toiminta on vähäistä. Henkilöstön nepsy-osaamisessa on paikoin kehittämisen varaa. Neuropsykiatrisista ongelmista kärsivien lasten ja nuorten on päästävä tarvitsemansa tuen piiriin jo ongelmien varhaisvaiheissa.

Tällöin säästetään paljon resursseja ja inhimillistä hätää. Myös perheiden tuki ja osallisuus lapsensa hoitoon ja tuen suunnitteluun pitää toteutua nykyistä paremmin.

Huomiota on myös kiinnitettävä varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa erityistuen järjestämiseen entistä yksilöllisemmin kohdennettuna lapsen ja nuoren tarpeiden mukaan. Tämä tarkoittaa myös osaavaa opetushenkilöstöä ja toimivia opetustiloja.

Esimerkiksi Tampereella tämän asiakasryhmän tueksi on järjestetty Nepsy-tukitoimintaa, jossa moniammatillinen tiimi tukee perheitä arjessa toimimisessa ja ohjaa kuntouttavaan toimintaan hakeutumisessa. Nepsy-tukitoiminta järjestää myös varhaiskasvatuksen ja opetuksen henkilöstölle koulutusta.”

Vastineen laatimiseen osallistuneet asiantuntijat toteavat, että puhuttaessa neuropsykiatrisista häiriöistä tarvittavat tutkimukset on tehtävä joko perusterveydenhuollossa tai KYS erikoissairaanhoidossa. Kun lapsella tai nuorella on neuropsykiatrinen- tai psykiatrinen diagnoosi asetettu, voidaan kuntoutustukea hakea. Mikäli kunta ei pysty ko. kuntoutusta omin palveluin toteuttamaan, kunnan on se ostettava yksityisiltä palveluntuottajilta.

Väliinputoajia ovat neuropsykiatrista kuntoutusta vaativat lapset/nuoret, jotka tulevat erikoissairaanhoidon lastenneurologian puolelta, mikäli heillä ei ole psykiatrista diagnoosia.

Kuopion kaupunki (kaupungin lastentautien pkl, Kasvatus- ja perheneuvonta/Perhekeskus, LNMY, oppilashuolto, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto) ja KYS (lasten- nuoriso- ja aikuispsykiatria, foniatria, lasten neurologian yksiköt) ovat päivittäneet yhdessä tarkkaavaisuushäiriön hoitopolkua, joka on loppusuoralla. Jatkossa on tarkoitus päivittää myös muita lasten ja nuorten neuropsykiatristen häiriöiden hoitopolkuja (lapsuusiän laaja-alaiset kehityshäiriöt; lapsuusiän autistiset häiriöt ja aspergerin oireyhtymä sekä hyperkineettiset häiriöt, nykimishäiriöt).

Kasvun ja oppimisen tuen alueella on ollut käynnissä peruskoulun opettajille tarkoitettu neuropsykiatristen valmennuksen kurssi. Jatkossa varhaiskasvatuksessa työntekijöiden neuropsykiatristen valmennuskoulutus olisi suositeltavaa.

Vastineen laatimiseen osallistuneiden asiantuntijoiden esitys:

1. Kaupungin lasten kuntoutustyöryhmässä ei ole riittävästi neuropsykiatrista osaamista, jonka vuoksi suositellaan neuropsykiatristaan perehtyneiden sairaanhoitajien/kuntoutusohjaajien palkkaamista. Jotta toiminta voidaan turvata, tarvitaan 2 vakanssia. Ko. työntekijät vastaisivat palveluohjauksesta, kuntoutuksen suunnittelusta ja järjestämisestä lapsille/nuorille, joilla ei ole epäiltyä tai diagnosoitua mielenterveydenhäiriötä.
2. TulSote:ssa Perhekeskukseen yhteyteen perustetaan tai esitetään perustettavaksi neuropsykiatristen arviointi- ja kuntoutustyöryhmä, joka vastaa neuvonpöytätoiminnasta lapsille ja nuorille. Kyseinen työryhmä tulisi perustaa yhteistyössä integroiden Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä KYS erikoissairaanhoidon asiantuntijuutta hyödyntäen.
3. Kasvun ja oppimisen tuen alueella on ollut käynnissä peruskoulun opettajille tarkoitettu neuropsykiatristen valmennuksen kurssi. Jatkossa varhaiskasvatuksessa työntekijöiden neuropsykiatristen valmennuskoulutuksen järjestäminen olisi suositeltavaa.

Edellä esitetyt toimenpiteet tulee arvioida ja suhteuttaa muihin terveydenhuollon toimenpiteisiin vuoden 2022 talousarviovalmistelun yhteydessä.

Vaikutusten arviointi

Esitys

Terveysjohtaja Pertti Lipponen:

Perusturva- ja terveyslautakunta hyväksyy edellä olevan asiantuntijoiden selvityksen ja antaa sen vastauksenaan valtuustoaloitteeseen.

Kuopion kaupunki

Perusturva- ja terveyslautakunta

23.03.2021

32 §

Valmistelija

Pertti Lipponen

Hanna-Mari Tanninen

Saija Roine

Arja Veijalainen

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 6271

puh. +358 44 718 6513

puh. +358 44 718 7972

Päätösehdotus

Apulaiskaupunginjohtaja Jari Saarinen

Perusturva- ja terveyslautakunta hyväksyy terveysjohtajan esityksen.

Päätös

Merkittiin, että kaupunginhallituksen edustaja Tapio Tolppanen poistui klo 16.19 tämän asian käsittelyn aikana.

Apulaiskaupunginjohtaja muutti päätösehdotustaan siten, että terveysjohtajan esityksen viimeinen lause muutetaan kuulumaan seuraavasti:

Edellä esitetyt toimenpiteet arvioidaan vuoden 2022 talousarviovalmistelun yhteydessä.

Perusturva- ja terveyslautakunta hyväksyi yksimielisesti apulaiskaupunginjohtajan muutetun ehdotuksen.

